

Solymári Dániel

ÚTON

EGY JOBB

VILÁG

FELÉ

Solymári Dániel

**ÚTON EGY
JOBBI VILÁG
FELÉ** *Ferenc pápa
menekültpolitikája*

Tóth Adrienn Anita és Görföl Tibor
közreműködésével

Vigilia Kiadó
Budapest, 2023

© Solymári Dániel, 2023

© Vigilia Kiadó, 2023

Olvasószerkesztő: Szigeti László

Lektorálta: Görföl Tibor

Borító: Juhász Márton

Címlapkép: *Ferenc pápa megáldja az Angels Unaware elnevezésű, menekülteket ábrázoló szobrot Rómában a Szent Péter téren 2019. szeptember 29-én, az Elvándorlók és menekültek 105. világnapján.*

Fotó: © Vatican Media

Vigilia Kiadó, Budapest, 2023

Felelős kiadó: Gájer László

Tipográfia: Németh Ilona

Nyomdai munkák: Séd Nyomda, Szekszárd

www.sednyomda.hu

ISBN 978-963-9920-87-3

Előszó

Azzal együtt, hogy a menekültek és a migránsok kérdése az elmúlt nyolc évben különös hangsúlyokkal jelent meg a nyilvánosságban, olyan tényezőt jelent, amely rendkívül világosan tanúsítja a folytonosságot a 20. század pápáinak gondolkodása és Ferenc pápa üzenete között. Solymári Dániel nemcsak hiánypótló, de téves beidegződések lebontásában és a kortárs pápai tanítóhivatal pontosabb megértésében is segítséget nyújtó könyve maga is kidomborítja ezt a folytonosságot, amikor például XII. Piusz *Exsul familia* kezdetű enciklikájára hivatkozik, de éppúgy hivatkozhatott volna II. János Pál pápára is, aki szerint „a katolicitás nemcsak a megkereszteltek testvéri közösségében fejeződik ki, hanem az idegenek iránt tanúsított vendégszeretetben is, függetlenül attól, milyen a vallási hovatartozásuk, elutasítva minden kirekesztést és faji alapú diszkriminációt”.

Ettől a konkrét kérdéskörtől függetlenül kijelenthető, hogy Ferenc pápaságával kapcsolatban talán éppen a folytonosság kérdése merül fel leggyakrabban, az a probléma, hogy vajon tevékenysége és tanítása folytonos-e elődeivel, vagy pedig törést hoz magával a modern pápaság történetében. Nem véletlen, hogy ugyanez a kérdés a II. Vatikáni zsinattal kapcsolat-

ban is ugyanígy fogalmazódik meg immár hat évtizede, s ahogyan egyesek szemében a zsinat megtöri a katolikus folytonosságot, mások szerint a hagyomány továbbszövésének egyetlen hiteles garanciája. Ferenczel végső soron az önmagát a II. világháború után új módon meghatározni próbáló katolikus egyház kitüntetett eseménye, a zsinat értelmezése lép új szakaszba – és ennek óriási jelentősége van.

De mégis mi indította el Ferenczel kapcsolatban a folytonosságot érintő vitákat? Bizonyos külsőségek a megválasztása utáni első percektől fogva szembetűnők voltak. Egyszer csak megjelent az erkélyen az egyszerű fehér ruhát viselő, valószínűleg kevesek által ismert latin-amerikai püspök, és a lehető legszokványosabb köszöntéssel üdvözölte az összesereglett sokaságot; az emberek imáit kérte, és hangsúlyosan püspöknek mondta önmagát. Nem költözött be a pápai lakosztályba, viseltes cipőben járt-kelt, és szerény autókkal utazott. Már júliusban elutazott Lampedusára, a kétségbeesett migránsoknak átmeneti tartózkodási helyet biztosító olasz szigetre. És aztán elkezdtek sorjázni a szokatlan gesztusok, a börtönben fogvatartottak lábának megmosásától az egymással versengő dél-szudáni politikai vezetők lábának spontán megcsókolásáig. Az emberek egyszer csak olyan megnyilvánulásokat kezdtek tapasztalni a pápa részéről, amelyeket korábban elképzelni sem tudtak volna.

Nem túlzás azt állítani, hogy ezek a külső gesztusok egyháztörténeti jelentőségűek voltak, főként ak-

kor, ha a világtörténelem színpadán követeltek helyet maguknak. Ahogyan Solymári Dániel elemzéseiből is kitűnik, Ferenc látogatást tett a Közép-afrikai Köztársaságba, s ezzel ő lett az első egyházfő, aki aktív háborús területre utazott. Ellátogatott olyan országokba, ahol soha korábban nem járt pápa, például Bahreinbe és Dél-Szudánba, de őt megelőzően még az Arab-félszigeten sem fordult meg Róma püspöke. Ezek az utak Ferenc pápa globális tudatának lenyomatai, és teljes összhangban van velük, hogy még a legünnepélyesebb alkalmakkor, karácsonyi és húsvéti beszédeiben is kíméletlen őszinteséggel tekinti át a Föld tényleges helyzetét, számba véve a háborúkat és fegyveres konfliktusokat.

Mi sem természetesebb, hogy a meghökkentő tetteket a tanítás és az állásfoglalások terén is szokatlan megnyilvánulások kísérik. A teremtett világnak ártó tevékenységformákat nem habozik bűnnek nevezni (*Laudato si'* enciklika), aggasztja a bezárkózó nacionalizmus, és fájdalommal tölti el, hogy az új keletű populizmus számító politikai célok szolgálatába állítja a nép egész kultúráját, a társadalmak legalantasabb hajlamait szolgálja ki, és a saját országa látszólagos védelmében gyűlöletet kelt más népek ellen (*Fratelli tutti* enciklika). Ferenc pápa írásai közvetlen hangvételük ellenére is a globális történelem szintjén mozognak, és olyan közletről veszik szemügyre a világ jelenségeit, mint egykor II. János Pál dokumentumai.

Legalább két olyan válság kötődik Ferenc pápaságához, amelyre határozottan reagálnia kellett, és mindkét reakciója arról tanúskodik, hogy pápaságával a katolikus egyház határozott lépésekkel haladt előre a tényleges valóság elfogadásához vezető útján. Az első az egyházban elkövetett szexuális bántalmazásokkal összefüggő botrány volt, amellyel szembeülve a teljes őszinteség mellett döntött. Akik még emlékeznek például a chilei egyháznak írt levelére, tudják, hogy az áldozatokat helyezte a középpontba, a szörnyű jelenség gyökereinek feltárását szorgalmazta, és kiemelte, hogy a botrányos esetek „elleplezésének kultúrája” összeegyeztethetetlen az „evangélium logikájával”.

A másik válság a covid-járvánnyal függött össze. A beteg világról és az egyház kívánatos stratégiáiról mondott pápai beszédek megerősítették azt, ami kezdettől sajátja volt Ferencnek: azt a meggyőződést, hogy az egyháznak végre ki kell lépnie önmaga szűk világából, el kell indulnia az emberek tényleges életvilága felé, s nem foroghat állandóan önmaga körül, elítélve másokat és melodramatikus áldozati szerepbe merevedve. Ki tudná elfelejteni azokat a megválasztása előtti napon mondott szavait, hogy Krisztus kopogtat az egyház ajtaján, csakhogy belülről, mert ki akar menni? A legnagyobb bezártság idején, a pandémia hónapjaiban a magányos Ferenc igazi megjelenítője lett ennek a kilépési kultúrának.

Solymári Dániel azt mutatja be, hogyan nyilvánul meg ez a kilépési kultúra azok irányában, akik kényszerűségből léptek ki életük megszokott keretei között. Könyvének súlyát fokozza, hogy rávilágít: Ferenc pápa beszédei konkrét vatikáni szakpolitika alapjait vetették meg, azaz kézzelfogható gyakorlati következményekkel jártak. A kötet ezért is méltó tisztelgés a pápa magyarországi apostoli útja előtt.

2023 áprilisában

Görföl Tibor

Tartalom

Előszó.....	5
Bevezető gondolatok a migráció problémájának jelentőségéről.....	II
A témaválasztás háttéréről	15
Az Apostoli Szentszék és a menekültkérdés	17
Módszertani megfontolások.....	27
Ferenc pápa és a migráció kapcsolata történeti kontextusban	31
Ferenc pápa apostoli útjainak rövid mérlege migrációs szempontból.....	33
Ferenc pápa elvándorlók és menekültek világ- napjára írt üzeneteinek részletes elemzése	37
A világnapi üzenetek közös vonása	80
„Így változtatom meg az egyházat” – Átalakulások a római kúriában a menekültek érdekében	82
Elvekből szakpolitika – az Átfogó Emberi Fejlődés Dikasztériumának menekültszekciója	86
Összegző megállapítások.....	89
Mellékletek.....	95